

Tendensen 2020-2021

Politiële criminaliteitsstatistieken

INHOUDSTAFEL

ALGEMEEN	3
Openheid en transparantie	3
Basisgegevens = aanvankelijk proces-verbaal	3
Snelheid van publicatie versus volledigheid databank	4
De voeding van de ANG verschilt naargelang politiezone	5
Volledigheid als element voor contextualisering.....	6
AANDACHTSPUNTEN BIJ HET LEZEN EN INTERPRETEREN	7
GEOGRAFISCHE VERGELIJKINGEN	9
Hitparades en criminaliteitsgraden.....	9
Het gegeven ‘bevolkingsaantal’ bij de opmaak van graden	9
Belang van een goede gemeentetypologie.....	10
Haalcriminaliteit versus brengcriminaliteit.....	10
Andere contextvariabelen voor het berekenen van graden.....	10
TENDENSEN 2020-2021	12
Aandachtspunt bij het vergelijken van jaren	12
Totale geregistreeerde criminaliteit & COVID-19	13
Totale geregistreeerde criminaliteit	13
COVID-19.....	14
COVID-19 en handhaving	18
Impact van COVID-19 op de geregistreeerde criminaliteit	21
Totaal geregistreeerde criminaliteit zonder COVID-19.....	21
Opvallende stijgers.....	23
Markante dalers	28
Bijlage: COVID-19 in 2020	31

ALGEMEEN

OPENHEID EN TRANSPARANTIE

In het kader van het bevorderen van openbaarheid van bestuur en een cijfermatig onderbouwd, **'evidence based' beleid**, werd door de minister van Binnenlandse Zaken voor een open en transparante communicatie gekozen betreffende de misdrijven die door de politiediensten in België worden geregistreerd. De Politie Criminaliteitsstatistiek (PCS) worden per kwartaal gepubliceerd.

Met deze frequentie van publicatie en zonder afbreuk te doen aan de exhaustiviteit, functioneren deze cijfergegevens als een graadmeter of een barometer betreffende de in België geregistreeerde criminaliteit. De evolutie van de geregistreeerde criminaliteit in België wordt op deze manier dus gemonitord.

In de praktijk betekent dit dat zowel de burger als de verschillende actoren binnen het veiligheidsbeleid regelmatig over cijfers beschikken voor de verschillende bestuursniveaus (gemeente, politiezone, arrondissementeel, provinciaal, gewestelijk en federaal). Daarnaast blijft **strategische lange-termijn-analyse** mogelijk omdat verschillende jaren in ogenschouw worden genomen. De politie kan voor het opstellen en evalueren van haar operationele werking steunen op eigen maandelijkse barometers en rechtstreekse bevestigingen van gegevensbanken.

BASISGEGEVEN = AANVANKELIJK PROCES-VERBAAL

Het basisgegeven van de geregistreeerde criminaliteitsstatistiek is het aanvankelijk proces-verbaal dat door de politiediensten van de Geïntegreerde Politie, gestructureerd op twee niveaus, werd opgesteld, ongeacht of het gaat om een voltooid misdrijf of een poging. Bij het opstellen van het proces-verbaal dient voor elk feit gepleegd in België 1 van de 581 gemeenten gekozen te worden als zijnde de pleegplaats van het feit. Het zijn deze gemeenten die daarna geaggregeerd worden naar de hogere geografische niveaus (politiezone, gerechtelijk arrondissement,...) in de rapporten.

Bij de periodieke verspreiding van deze barometer inzake criminaliteit wordt getracht steeds zoveel mogelijk informatie aan te bieden. Concreet betekent dit dat er gegevens ter beschikking worden gesteld inzake:

- De **strafrechtelijke inbreuken** op zich: de inbreuken op het Strafwetboek (misdaden, wanbedrijven en overtredingen) en de inbreuken op de Bijzondere Wetten (bijvoorbeeld de Drugswet van 1921).
- De **criminele figuren/ fenomenen**: feiten die niet als dusdanig in het Strafwetboek zijn opgenomen, maar waarmee men in de dagelijkse politiepraktijk regelmatig wordt geconfronteerd. Het betreft een combinatie van een misdrijf (bv. diefstal) met onder andere het voorwerp of vervoermiddel waarop dit misdrijf betrekking heeft (bv. autodiefstal), de plaats waar het misdrijf gepleegd is (bv. woninginbraak) of de manier waarop het misdrijf gepleegd werd (bv. diefstal gewapenderhand). De definitie en afbakening van deze criminele figuren vloeit voort uit de werkzaamheden van de Werkgroep Politiestatistiek (WPS).
- De **plaatsbestemming** van een feit: de functie die de plaats vervult waar het misdrijf is gepleegd (bv. openbare weg, onderwijsinstelling...).
- De **voorwerpen**: de zaken die het meest gestolen worden bij verschillende types van diefstal worden weergegeven.
- De **vervoermiddelen**: de gestolen auto's worden voorgesteld per merk.
- De **niet-misdrijven**: naast de strafrechtelijke inbreuken worden er in de politieke databanken ook een aantal feiten geregistreerd die op zich niet strafbaar zijn, doch waarvoor toch een proces-verbaal wordt opgemaakt (bv. zelfmoord, familiale moeilijkheden, verloren voorwerpen...).

Aan de hand van dit instrument wordt het mogelijk een vinger aan de pols te houden, nieuwe criminaliteitstendensen sneller te detecteren en dus, indien nodig, een bijsturing van het veiligheidsbeleid te initiëren.

SNELHEID VAN PUBLICATIE VERSUS VOLLEDIGHEID DATABANK

Hiervoor is een snelle, betrouwbare vrijgave van gevalideerde gegevens van primordiaal belang. Voor de criminaliteitsstatistieken per kwartaal betekent dit concreet dat betrouwbare cijfers in principe beschikbaar zijn tot een periode van een viertal maanden voorafgaand aan de datum van afsluiting van de databank. Die bufferperiode wordt gehanteerd omdat een voldoende **hoge volledigheid van de databank nodig** is om zinvolle analyses te kunnen maken.

Een proces-verbaal dient volgens de richtlijnen namelijk binnen de 3 weken te worden afgewerkt en overgemaakt aan de Algemene Nationale Gegevensbank (ANG)¹, die de bron vormt voor de opmaak van de PCS. Voor een deel van de processen-verbaal verloopt dit verwerkingsproces echter met enige vertraging. Op jaarbasis komt de volledigheid van de cijfers niet in het gedrang omdat bij de afsluiting voor de opmaak van de jaarlijkse Politiële Criminaliteitsstatistieken hiermee rekening wordt gehouden zodat de betrouwbaarheid van de cijfers globaal genomen verzekerd is. Daardoor kunnen de PCS over het verloop van de jaren een **betrouwbaar beeld** geven over de tendensen in de vastgestelde criminaliteit.

De huidige versie van de PCS bevat gegevens tot en met (pleegdatum) 31 december 2021 (datum van afsluiting van de gegevensbank is 16 mei 2022). De gegevens voor de jaren 2001 tot en met 2010 worden niet langer gepubliceerd, maar blijven wel opvraagbaar bij de Directie van de politionele informatie en de ICT-middelen (DRI) – Business Unit Beleid en beheer.

DE VOEDING VAN DE ANG VERSCHILT NAARGELANG POLITIEZONE

Op basis van een driemaandelijke extractie² uit de ISLP³-servers van de 185 politiezones⁴, die vergeleken wordt met de Algemene Nationale Gegevensbank, kan grosso modo ingeschat worden welk percentage van aanvankelijke processen-verbaal (gerechtelijk-niet verkeer), opgesteld door die korpsen, zich nog niet in de ANG bevindt. Onderstaande tabel toont aan dat de **voeding vanuit de politiezones** niet overal met dezelfde snelheid gebeurt, wat dus een negatief effect heeft op de volledigheid van de criminaliteitsstatistieken, zeker wat betreft de cijferrapporten die betrekking hebben op de politiezones (en gemeenten) in kwestie. Vanzelfsprekend hebben deze achterstanden

¹ De Algemene Nationale Gegevensbank (ANG) is een politiedatabank waarin feiten geregistreerd worden op basis van processen-verbaal die voortvloeien uit de missies van de gerechtelijke en bestuurlijke politie. Zij laat toe om tellingen uit te voeren op verschillende statistische variabelen, zoals het aantal geregistreerde feiten, de modus operandi, de voorwerpen gehanteerd bij het misdrijf, de gebruikte vervoermiddelen, de bestemmingen-plaats,...

² De meest recente dateert van 21 april 2022. Op die datum bedroeg de volledigheid van de ANG, voor de aanvankelijke processen-verbaal van 2021 (datum “in behandeling” ISLP), op nationaal niveau 97,8%.

³ Integrated System for Local Police, een informaticatoepassing die onder meer wordt gebruikt om processen-verbaal te registreren. Oorspronkelijk enkel gebruikt door de lokale politie (PZ), maar sinds enkele jaren ook door bepaalde federale politiediensten (spoorwegpolitie, wegpolitie,...).

⁴ Volgend op de Wet van 7 december 1998 tot de organisatie van een geïntegreerde politiedienst, gestructureerd op twee niveaus, werden er 196 politiezones opgericht. Sindsdien hebben zich meerdere fusies voorgedaan waarbij twee, of zelfs drie, politiezones samensmolten tot een nieuwe politiezone. Een voorbeeld van dergelijke fusie is de politiezone “Limburg Regio Hoofstad”, bestaande uit de voormalige zones “HAZODI” en “West-Limburg”. Momenteel bestaan er in België 185 politiezones. Deze fusies werden met terugwerkende kracht toegepast op alle pleegjaren teneinde de vergelijkbaarheid over de tijd mogelijk te maken. Ook op het niveau van de gerechtelijke arrondissementen werd in 2014 een hervorming doorgevoerd waardoor de 27 ‘oude’ arrondissementen werden herleid tot 12. Wel werden er 14 parketten voorzien en ook op politieel niveau kwamen er 14 gedeconcentreerde gerechtelijke directeurs. De PCS op het niveau van de gerechtelijke arrondissementen volgt deze 14-delige structuur die evenals de fusies bij de politiezones met terugwerkende kracht werd toegepast op alle pleegjaren.

ook een impact, hetzij beperkter, op de hoger liggende geografische entiteiten tot en met het nationaal niveau toe.

% aanvankelijke gerechtelijke PV's 2021 nog niet in ANG	# PZ
0% (dus alle PV's in ANG)	11
< 1%	70
1% - < 3%	71
3% - < 5%	19
5% of meer	14
Totaal aantal politiezones	185

Tabel 1: verdeling van de 185 politiezones (registrerend korps) naarmate de volledigheid van hun voeding naar de ANG, dit wat betreft de aanvankelijke gerechtelijke PV's (niet-verkeer) opgesteld in ISLP in 2021. (Bron: Stuurbord ANG de dato 21 april 2022)

VOLLEDIGHEID ALS ELEMENT VOOR CONTEXTUALISERING

We vermelden hier deze cijfers zeker niet om de politiezones met de vinger te wijzen, doch om de gebruiker van de cijfers te waarschuwen dat de tendensen (in casu: vastgestelde dalingen) in de cijfers mogelijks nog kunnen veranderen. Dit is namelijk de eerste contextualisering van de cijfers die dient te gebeuren. De **reden van de tragere voeding** kan verschillende oorzaken hebben: technische problemen, capaciteitsproblemen, andere operationele prioriteiten,...

AANDACHTSPUNTEN BIJ HET LEZEN EN INTERPRETEREN

Bij het lezen en interpreteren van deze rapporten is het belangrijk dat volgende aandachtspunten in acht worden genomen.

- In een eerste grafiek wordt het **totaal aantal geregistreerde feiten** weergegeven en dit over alle misdrijfcategorieën heen. Op zich zegt dit cijfer niet zoveel, gezien het gaat om een combinatie van zeer ernstige feiten (bv. moord) en eerder lichtere inbreuken (bv. openbare dronkenschap). Het is dus interessanter om elk specifiek misdrijf apart te bekijken.
- Op te merken valt dat **verkeersinbreuken** “out of scope” zijn, deze maken immers deel uit van een aparte rapportage.
- De rapportage gebeurt op **pleegplaats** (dus ongeacht het registrerend korps) en **pleegdatum**.
- Wanneer een overzicht wordt gegeven per maand, dan dienen de meest recente maanden met de nodige omzichtigheid te worden bekeken, gezien mogelijks nog niet alle feiten geregistreerd zijn in de ANG.
- Feiten die niet gekend zijn bij de politie (**dark number**) worden per definitie niet meegeteld. Hiervoor kan een **Veiligheidsmonitor** een indicatie⁵ geven.
- Feiten gepleegd op de nationale luchthaven “**Brussels Airport**” worden niet toegewezen aan de gemeenten (of politiezones) op wiens grondgebied de luchthaven ligt (in casu: Zaventem, Machelen en Steenokkerzeel).⁶ Ze zijn wel aanwezig in de hogere niveaus (gerechtelijk arrondissement Halle-Vilvoorde / provincie Vlaams-Brabant / Vlaams Gewest).⁷
- Bij de interpretatie van een (lichte) daling moet enig voorbehoud gemaakt worden omdat door aanvulling met nog niet geregistreerde feiten deze daling kan ombuigen tot een status quo of zelfs een stijging.
- **Technische verbeteringen** kunnen aanleiding geven tot lichte schommelingen tussen twee verschillende afsluitingen die worden uitgevoerd, dit naast effecten veroorzaakt door laattijdige vattingen (zie eerder in dit document) en feiten die laattijdig ter kennis worden gebracht (zie verder in dit document).

⁵ De meest recente versie van deze bevolkingsenquête dateert van 2021, waarvan de resultaten in verwerking zijn op de publicatiedatum van deze tendensennota.

⁶ In vergelijking met eerdere rapportages werd in overleg met CSD Halle-Vilvoorde en de 3 betrokken politiezones een optimalisatie (uitbreiding) uitgevoerd van deze toekenning van feiten aan “Brussels Airport”, dit met terugwerkende kracht voor alle pleegjaren. Dit heeft tot gevolg dat de cijfers voor de betrokken 3 gemeenten (en politiezones) heden lager liggen dan in voorgaande rapportages.

⁷ Hierbij dient opgemerkt te worden dat in vroegere rapportages deze feiten werden toegewezen aan: gerechtelijk arrondissement Brussel / provincie Brussel-Hoofdstad / Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Dit is dus sinds april 2019 en met terugwerkende kracht voor alle pleegjaren aangepast.

- Proactieve versus reactieve misdrijven:
 - Voor bepaalde misdrijfcategorieën (vb. drugsinbreuken, illegaal verblijf op het grondgebied, schijnhuwelijken, illegale wapendracht, financiële en economische misdrijven) is de registratie sterk afhankelijk van de inspanningen die door de politiediensten worden geleverd. Men noemt dit **proactieve misdrijven (“haalcriminaliteit”)**: hoe meer men er naar zoekt (acties), hoe meer feiten men vindt. Hoe meer drugscontroles er bijvoorbeeld gebeuren, hoe meer mensen men zal betrappen met drugs op zak en dus hoe meer processen-verbaal er (**ambtshalve**) zullen opgesteld worden. Een stijging in de geregistreerde cijfers voor dergelijke misdrijven wil dus niet noodzakelijkerwijze zeggen dat er ook in de realiteit een stijging is. Evoluties zijn eerder een **indicator voor politieactiviteit**.
 - Andere misdrijfcategorieën (vb. inbraken, diefstal gewapenderhand, geweld tegen personen, beschadigingen) zijn veel minder gevoelig voor de politieactiviteit. Dit zijn de **reactieve misdrijven (“brengcriminaliteit”)**. Er wordt een PV opgesteld door de verbalisant omdat men geïnformeerd is door het slachtoffer (**klacht**) of door derden (**aangifte**). Evoluties zijn eerder een reflectie van het werkelijk voorkomen van een fenomeen, MAAR kunnen ook bepaald worden door bv. een wijziging in de **aangiftebereidheid** van de bevolking. Een middel om dit *dark number* in te schatten is een Veiligheidsmonitor (bevolkingsenquête).

GEOGRAFISCHE VERGELIJKINGEN

HITPARADES EN CRIMINALITEITSGRADEN

Geregeld verschijnen in de media “hitparades” waarin gemeenten met elkaar vergeleken worden op vlak van geregistreerde criminaliteit. Men wil immers graag een antwoord krijgen op de vraag “Waar situeert zich de meeste criminaliteit?”. Gemeenten uit dezelfde regio of gemeenten verspreid over het ganse land, die “vergelijkbaar” zouden zijn omwille van hun stedelijk karakter worden dan met elkaar vergeleken qua geregistreerde criminaliteit. Men doet dit meestal door middel van het berekenen van een criminaliteitsgraad, met andere woorden, **men deelt het aantal geregistreerde feiten door het aantal inwoners**. Soms gebeurt dit voor het geheel van de geregistreerde criminaliteit, soms voor bepaalde misdrijftypes.

De criminaliteitscijfers van gemeenten vergelijken enkel op basis van het afwegen ten opzichte van het bevolkingsaantal, volstaat **niet** om op een verantwoorde manier een vergelijking te maken tussen gemeenten. De vergelijking maken op basis van een criminaliteitsgraad voor het geheel van de geregistreerde criminaliteit is eveneens af te raden, omdat op dergelijke wijze elk misdrijf, ongeacht de ernst (vb. een moord versus een fietsdiefstal, evenveel “gewicht” krijgt in de berekening.

HET GEGEVEN ‘BEVOLKINGSAANTAL’ BIJ DE OPMAAK VAN GRADEN

Naast het bevolkingsaantal verschillen de gemeenten onderling ook sterk op andere gebieden die een invloed kunnen hebben op de criminaliteit. Zo zijn bijvoorbeeld de steden aantrekkingspolen voor werk, handel, onderwijs, toerisme,... Het aantal personen (potentiële daders en slachtoffers) aanwezig op hun grondgebied is dagelijks veel hoger dan het aantal officieel ingeschreven inwoners. Al deze personen kunnen vanzelfsprekend ook slachtoffer worden van misdrijven en de dagelijkse toestroom van personen creëert op zijn beurt een aantrekkingskracht voor crimineel gedrag. Ook de kustgemeenten situeren zich in een gelijkaardige positie en kennen op sommige tijdstippen een grote tijdelijke bevolking. Andere voorbeelden zijn studentensteden, toeristische trekpleisters, shoppingcenters buiten de stadskernen,... Men moet steeds in het achterhoofd houden dat voor een gemeente waar een sterk verschil kan bestaan tussen de officiële bevolking en de aanwezige dagelijkse bevolking, **de criminaliteitsgraad niet altijd een accuraat beeld geeft** en dus ook niet de juiste posities in dergelijke “hitparades” weergeeft.

BELANG VAN EEN GOEDE GEMEENTETIPOLOGIE

Wat betreft de onderlinge vergelijking van gemeenten is het daarom aangewezen gebruik te maken van een gemeentetypologie, die alle gemeenten opdeelt in vergelijkbare groepen (bijvoorbeeld zwak uitgeruste kleine stad, grote stad, sterk morfologisch verstedelijkte gemeente) qua morfologie, uitrustingsniveau,... Vergelijkingen binnen één vergelijkbare groep geven dan een realistischer beeld. De huidige gemeentetypologie is evenwel aan herziening toe, aangezien de laatste versie zich baseerde op gegevens van 1991 en de accuraatheid ervan afgenomen is. Bovendien blijft het moeilijk om binnen eenzelfde type van gemeenten vergelijkingen te maken, specifiek voor wat de vergelijking tussen de 5 grote steden betreft (Antwerpen, Gent, Brussel-stad, Charleroi en Luik). Daar komen de gemeentegrenzen niet altijd overeen met de werkelijke “stadsgrenzen” (het aaneengesloten stedelijk weefsel). Het administratieve geheel kan kleiner zijn dan wat de stad in werkelijkheid is, omgekeerd kunnen de gemeentegrenzen ook ruimer zijn dan de “stadsgrenzen”. Op die manier kunnen criminaliteitsgraden enkel op basis van het aantal inwoners misleidend zijn, omdat de noemer (= het bevolkingsaantal) soms te groot is en soms te klein is.

HAALCRIMINALITEIT VERSUS BRENGCRIMINALITEIT

Als men al wil werken met een criminaliteitsgraad is het zeker **niet** aangewezen dit te doen **op het geheel van de geregistreerde criminaliteit**, dit omdat er een grote inhoudelijke variëteit bestaat aan misdrijven (een fietsdiefstal is geen moord). Bovendien komen sommige misdrijftypes heel vaak voor en andere veel minder. Niet alle misdrijftypes lenen zich tot het opstellen van een graad. Men dient een **onderscheid** te maken tussen **“haalcriminaliteit”** en **“brengcriminaliteit”**. De laatste groep wordt geregistreerd op basis van klacht van het slachtoffer (bv. woninginbraak) waarbij de aangiftebereidheid eerder afhankelijk is van het soort delict dan van de ruimtelijke omgeving. Voor de “haalcriminaliteit” (bv. drugsdelicten) kan en zal het aantal registraties sterk variëren naargelang de **politieactiviteit** in een bepaald criminaliteitsdomein. Als er geen of weinig politieactiviteit is in dat bepaalde domein, wordt dit soort van criminaliteit weinig of niet gedetecteerd, omgekeerd kan een goed gesitueerde politieactie wel een aanzienlijke detectie weergeven. Belangrijk is dat die politieactiviteit mee bepaald wordt door prioriteitsstellingen in het veiligheidsbeleid die geografisch kunnen verschillen.

ANDERE CONTEXTVARIABLEN VOOR HET BEREKENEN VAN GRADEN

Een graad hoeft zich tenslotte ook niet altijd te baseren op het aantal inwoners. Zo bieden we enkele alternatieven op het interactieve deel van de website onder de vorm van kaarten. Voor autodiefstal en diefstal uit voertuig kan men de relatie leggen met het **aantal ingeschreven voertuigen**⁸, voor woninginbraak met het **aantal woongelegenheden** en voor intrafamiliaal geweld met het **aantal huishoudens**.

⁸ Met betrekking tot het aantal ingeschreven voertuigen dient opgemerkt te worden dat leasingwagens worden toegewezen aan de gemeente waar de maatschappelijke zetel van de leasingmaatschappij gelegen is en niet aan de gemeente waar de gebruiker ervan woont, wat bijgevolg een onderschatting van de graad kan veroorzaken in die gemeenten waar leasingmaatschappijen gevestigd zijn.

Definities en bronnen van de gebruikte contextvariabelen:

- **Voertuig** (bron: FOD Economie): Het voertuigenpark geeft een overzicht van alle in België ingeschreven gemotoriseerde voertuigen op datum van 1 augustus. Deze inschrijving vermeldt in het geval van een natuurlijke persoon het adres van de hoofdverblijfplaats en in het geval van een rechtspersoon (bijvoorbeeld bedrijfswagens) het adres van de maatschappelijke zetel.
- **Woongelegenheden** (bron: FOD Economie): Gebouw of gedeelte van een gebouw bestemd om bewoond te worden door een gezin of als dusdanig gebruikt, om het even of het gezin bestaat uit een persoon die alleen leeft of uit meerdere personen en waar de verschillende gezinsactiviteiten (wonen, slapen, eetmaal bereiden,...) kunnen worden uitgeoefend. Zijn geen woongelegenheden in die zin: de kamers in gebouwen met collectieve woongelegenheden zoals in kloosters, klinieken, hospitalen, weeshuizen, bejaardentehuizen,...
- **Huishouden** (bron: FOD Economie): Het huishouden bestaat uit een persoon die gewoonlijk alleen leeft, ofwel uit twee of meer personen, al dan niet met elkaar verwant, die gewoonlijk in dezelfde woning wonen en er samenleven. De statistiek van de huishoudens is afgeleid uit het bestand van de bevolking volgens het Rijksregister.

TENDENSEN 2020-2021

AANDACHTSPUNT BIJ HET VERGELIJKEN VAN JAREN

Alle vergelijkingen (absoluut of procentueel) tussen 2021 en 2020 hebben steeds betrekking op de desbetreffende jaren, dit op nationaal niveau, tenzij het anders wordt vermeld. Hierbij dient steeds voor ogen gehouden te worden dat de feiten die gepleegd werden in 2021 minder tijd gehad hebben om geregistreerd te worden in de Algemene Nationale Gegevensbank dan de feiten die gepleegd werden in 2020. Of anders gezegd: het is niet uitgesloten dat een momenteel vastgestelde daling van het aantal geregistreerde feiten voor 2021 ten opzichte van 2020 (betreffende een bepaalde misdrijfcategorie en/of een bepaald geografisch gebied) uiteindelijk nog kan resulteren in een status quo of zelfs een lichte stijging. Hoe groter echter de huidige daling, hoe kleiner die kans. Vanzelfsprekend bestaat er een samenhang met de mate van volledigheid, zoals hierboven reeds werd aangehaald. Een huidige stijging daarentegen, zal logischerwijze steeds een stijging blijven.

Een bijkomend aandachtspunt is dat de voorbije 2 jaren uitzonderlijke jaren zijn geweest. 2020 was een a-typisch jaar omwille van de uitbraak van de coronacrisis met een duidelijke impact op de geregistreerde criminaliteit, zoals uitvoerig beschreven in het tendensenrapport van vorig jaar. 2021 resulteerde in een tweede coronajaar, waarin de coronacrisis en de maatregelen in de strijd tegen COVID-19 het leven bleven beheersen. Dit maakt dat het vergelijken van de criminaliteitscijfers met de voorgaande jaren niet altijd even makkelijk is.

In wat volgt zal er eerst ingegaan worden op de totale geregistreerde criminaliteitscijfers. Vervolgens belichten we de coronacrisis met de nadruk op de maatregelen die het afgelopen jaar in het kader van de volksgezondheid werden genomen in de strijd tegen COVID-19.

Daarna zullen we ingaan op de impact van deze maatregelen op de geregistreerde criminaliteit en meer bepaald naar de totaal geregistreerde criminaliteit exclusief de inbreuken op de maatregelen in het kader van de volksgezondheid. Verder worden de meest opvallende stijgers toegelicht en tot slot worden enkele dalers besproken.

TOTALE GEREGISTREERDE CRIMINALITEIT

Voor 2021 (pleegdatum) bedroeg het aantal door de politiediensten (Lokale en Federale Politie) in een proces-verbaal geregistreeerde misdrijven (= inbreuken op het Strafwetboek en inbreuken op bijzondere wetgeving, zoals de Drugswet, Wapenwet, Vreemdelingenwet,...) in totaal **866.588 feiten**. Dit is een daling van 12,4% (-122.600 feiten) in vergelijking met 2020 (989.188 feiten). Zoals verder in dit rapport zal blijken, spelen de COVID-19-pandemie en de hiermee samenhangende maatregelen, die genomen werden in de strijd tegen het coronavirus, een belangrijke rol.

Rekening houdend met **mogelijks laattijdige vattingen** (die momenteel dus nog niet in de cijfers verwerkt zijn), kan redelijkerwijze verwacht worden dat deze daling nog zal verkleinen ten opzichte van 2020, maar het totaalcijfer voor 2021 zal normaliter onder de 900.000 geregistreeerde feiten blijven. Naast vertraagde vattingen, gebeurt het voor bepaalde specifieke misdrijfcategorieën ook relatief frequent dat de **politie slechts laattijdig op de hoogte wordt gebracht** van het misdrijf (vb. een persoon is slachtoffer van een zedenfeit in de lente van 2021, maar dient pas klacht in een jaar later). Ook dit (weliswaar veel minder groot) effect kan er dus voor zorgen dat bij latere publicaties, de cijfers voor een eerder pleegjaar toch nog stijgen. Bij elke nieuwe publicatie (doorgaans 4 keer per jaar) worden alle cijfers van de vorige pleegjaren dus aangevuld met wat intussen nieuw in de nationale databank is binnengekomen, teneinde een zo volledig mogelijk beeld te geven.

We mogen natuurlijk niet vergeten dat zo'n totaalcijfer een aggregatie is van heel uiteenlopende misdrijftypes, zowel inhoudelijk als naar ernst. Zo kan je een fietsdiefstal niet vergelijken met een moord.

Een nationale tendens (globaal of voor een specifiek fenomeen) sluit daarenboven niet uit dat op andere geografische niveaus (vb. een bepaalde provincie, een gemeente,...) zich het omgekeerde voordoet. Het kan bijvoorbeeld goed zijn dat het aantal geregistreeerde woninginbraken op nationaal niveau daalt, maar dat er toch veel gemeenten zijn waar het stijgt.

In het volgende deel wordt beknopt het coronabeleid tijdens de pandemie besproken met de nadruk op de maatregelen in 2021. Voor een meer uitgebreide beschrijving van de maatregelen in 2020: zie bijlage 1.

COVID-19 is de officiële naam van de ziekte, veroorzaakt door een nieuw coronavirus, SARS-CoV-2 genaamd, en die een wereldwijde verspreiding heeft gekend. Sinds 11 maart 2020 wordt de uitbraak van COVID-19 erkend als een pandemie door de WHO (World Health Organisation). Net als de rest van de wereld werd ook België getroffen door de coronacrisis. Vanaf 1 maart 2020 ging de verspreiding van het virus in stijgende lijn in ons land. Dit leidde tot maatregelen die er vooral op gericht waren om de verspreiding van besmettingen te voorkomen.

Vanaf 13 maart 2020 om middernacht (tot en met 3 april) werden een aantal dringende maatregelen⁹ van kracht om de verspreiding van het virus te beperken. Enkele dagen later, werd op 17 maart 2020 besloten om over te gaan tot een gedeeltelijke 'lockdown', die zou ingaan op 18 maart¹⁰.

Sinds 1 augustus 2020 moesten alle personen die meer dan 48 uur in het buitenland verblijven, het Passenger Locator Form invullen. Deze beheersmaatregel zou voortvloeien in 2021.

Op 6 oktober 2020 nam binnen de nieuwe regering De Croo het Overlegcomité het coronabeleid over van de Nationale Veiligheidsraad, die meteen de maatregelen verstrengde. Op het Overlegcomité van 16 oktober 2020 werd gesproken van een "zorgwekkende epidemiologische toestand" (alarmniveau 4). Om erger te vermijden, besloot het Overlegcomité om vanaf 19 oktober de maatregelen van 6 oktober te verstrengen. Zo kwam er onder meer een **nachtklok van 00:00u tot 05:00u**. Cafés en restaurants werden gesloten voor vier weken, met een evaluatie na twee weken. Nauwe contacten dienden te worden beperkt tot maximum 1 persoon.

Om de toenemende druk op de ziekenhuizen te verlichten en de besmettingscurve zo snel en radicaal mogelijk om te buigen, besloot het **overlegcomité van 30 oktober 2020 om de maatregelen te verstrengen**. Zo volgde een **sluiting van niet-essentiële winkels** (met de mogelijkheid tot afhaal en thuisbezorging), van vakantieparken, campings en dierenparken en van niet-medische contactberoepen. Buitenlandse reizen werden sterk afgeraden, maar de grenzen bleven open conform de Europese afspraken. Deze maatregelen waren geldig tot 13 december, met een evaluatie voor de winkels op 1 december.

⁹ Ministerieel besluit van 13 maart 2020 houdende dringende maatregelen om de verspreiding van het coronavirus COVID - 19 te beperken (B.S., 13 maart 2020, Err. B.S., 14 maart 2020).

¹⁰ Ministerieel besluit van 18 maart 2020 houdende dringende maatregelen om de verspreiding van het coronavirus COVID - 19 te beperken (B.S., 18 maart 2020).

Naar aanleiding van de aangekondigde evaluatie voor de winkels op 1 december besliste het Overlegcomité van 27 november 2020 onder andere over de heropening van winkels onder strikte voorwaarden en van musea en zwembaden, volgens protocol van hun sector. De sociale contacten bleven onderworpen aan beperking tijdens de kerstperiode en ook de avondklok, alsook het geldende samscholingsverbod bleven van kracht. Er kwam een algemeen verbod op het verkopen en afsteken van vuurwerk en scherpere controles op reizen (zoals het invullen van het Passenger Locator Form en het naleven van de regels rond quarantaine). Alle bovenstaande maatregelen waren van kracht tot 15 januari 2021, met een evaluatie begin januari 2021.

Het Overlegcomité zag op 18 december 2020 geen mogelijkheid tot versoepeling en ook op 8 januari 2021 was dit het geval. De maatregelen rond reizen werden verlengd en kwamen er verscherpte controles op de maatregelen.

Op 22 januari 2021 besliste de overheid om een **tijdelijk verbod op niet-essentiële reizen** te introduceren omwille van de heersende bezorgdheid over de verschillende coronavarianten. Dit verbod ging in vanaf 27 januari 2021 en zou (na verlenging) tot en met 18 april van kracht zijn.

Vanaf 13 februari mochten kappers weer openen. Alle andere niet-medische contactberoepen, zoals schoonheidsspecialisten en tatoeage- en piercingsalons moesten wachten tot 1 maart om weer aan de slag te kunnen. Ook dierenparken mochten vanaf die dag heropenen. Vanaf 8 maart werd de buitenbubbel vergroot tot 10 personen.

Omdat de coronacijfers de verkeerde kant opgingen, pleitten experts voor verdere maatregelen. Op 24 maart besliste het Overlegcomité over bijkomende coronamaatregelen. De **'paaspauze'**, zoals premier De Croo deze afkoelingsperiode van vier weken benoemde, werd afgekondigd met een nieuwe reeks strengere maatregelen, waarbij men rekende op de solidariteit in de samenleving. De niet-medische contactberoepen, zoals kappers, schoonheidsspecialisten, nagelstylisten, massage- en pedicuresalons, tatoeëerders, piercingstudio's en bemande zonnebankcentra waren nog geen maand open na de vorige sluitingsperiode, maar moesten vanaf 27 maart opnieuw de deuren sluiten. Niet-essentiële winkels mochten enkel klanten op afspraak ontvangen. De buitenbubbel werd teruggebracht van 10 naar 4 personen. De scholen werden een week voor de paasvakantie gesloten.

Op 14 april 2021 besloot het Overlegcomité tot geleidelijke versoepelingen, die gekoppeld werden aan een gunstige evolutie van de coronacijfers. Vanaf 19 april kon het onderwijs, deels op afstand, herstarten en werd het reisverbod opgeheven, weliswaar met test- en -quarantaineplicht bij terugkeer uit een rode zone.

Vanaf 26 april konden de niet-medische contactberoepen (zoals kappers) heropstarten. De afspraakplicht in de winkels kwam te vervallen en buitenontmoetingen met 10 in plaats van 4 personen waren toegestaan.

Vanaf 8 mei werd de avondklok vervangen door een samscholingsverbod. De pretparken en de terrassen van horecazaken zouden weer open gaan, mits het bereiken van de geplande vaccinatiegraad bij 65-plussers en een terugval van het aantal zieken op intensieve zorg.

Op 11 mei werden op het Overlegcomité de belangrijkste regelingen afgesproken voor een **Zomerplan** met de nodige versoepelingen (onder voorbehoud van gunstige cijfers inzake ziekenhuisbedden en vaccinaties).

Vanaf 9 juni 2021 kon de horeca binnen heropenen van 5.00 uur en 23.30 uur. Cultuur- en sportevenementen, alsook jeugdactiviteiten en verenigingsleven konden doorgaan (rekening houdend met een maximumcapaciteit). Ook voor feesten en recepties, erediensten, huwelijken en begrafenissen was dit van toepassing. Telewerk bleef verplicht, met de mogelijkheid tot 1 terugkeermoment per week.

Op 27 juni werd beslist om de volgende stap van het Zomerplan vanaf 1 juli te activeren. Zo werd voor de horeca het sluitingsuur verlaet naar 1.00 uur 's nachts. Het nachtelijk samscholingsverbod kwam te vervallen.

Het Overlegcomité van 19 juli kondigde geen verdere versoepelingen aan, en bevestigde eerder genomen maatregelen, waarbij onder meer de controles op het invullen van het Passenger Locator Form en het bezit van een digitaal coronacertificaat werden aangescherpt en de vereiste om een PCR-test te ondergaan op de eerste en zevende dag bij terugkeer uit Europese hoogrisicogebieden, met quarantaineplicht indien positief.

Door de beslissingen van het Overlegcomité van 20 augustus (dankzij de hoge vaccinatiegraad) kwamen, vanaf 1 september, de beperkingen in de horeca (sluitingsuur, zitplaatsen, bediening) te vervallen. De algemene aanbeveling voor telewerk werd opgeheven en bij grotere evenementen was een Covid Safe Ticket vereist.

Vanaf 1 oktober konden ook de discotheken, dancings en nachtclubs weer open (mits de toepassing van een aangepast protocol, waaronder Covid Safe Ticket en aangepaste ventilatie). Verder bleef de controle op het verplichte Passenger Locator Form (PLF) voor alle terugkerende of aankomende reizigers behouden. In het Brussels gewest werden bijkomende maatregelen genomen om de pandemie verder in te dijken met onder meer een scherpere controle op inkomende reizigers, het behoud van het telewerk en het uitbreiden van de vaccinatiemogelijkheden.

Om de viruscirculatie af te remmen gold vanaf 29 oktober een uitbreiding van de mondmaskerplicht, het gebruik van het Covid Safe Ticket voor publieke evenementen en een sterke aanbeveling tot telewerk. Deze maatregelen werden genomen op het overlegcomité van 26 oktober en steunden op de "epidemische noodsituatie" op basis van de sinds 4 oktober geldende pandemiewet.

Omwille van de snel stijgende coronacijfers besliste het vervroegde Overlegcomité op 17 november een brede mondmaskerplicht vanaf 10 jaar. Naast het Covid Safe Ticket werd ook het mondmasker verplicht voor alle bijeenkomsten (vanaf 50 personen binnen, 100 personen buiten), horeca, zalen voor podiumkunst of culturele activiteiten, indoor circus, cinema's, musea en (indoor) pret- en themaparken. Het telewerk werd verplicht met de mogelijkheid tot terugkeermomenten.

Na de snel verslechterende toestand, met overbelasting van het zorgsysteem, uitval van zorgpersoneel en uitstel van patiëntenzorg tot gevolg kwam het Overlegcomité opnieuw vervroegd samen op 26 november 2021.

Zo werden onder andere private bijeenkomsten binnen verboden, met uitzondering van huwelijksfeesten en begrafenissen (mits horecaregels). In de horeca werd het aantal personen per tafel beperkt tot 6 (tenzij grote gezinnen), met een verplichte sluiting om 23 uur, die eveneens voor de nachtwinkels gold. Discotheken en dancings werden gesloten. Publieke evenementen binnen konden enkel zittend verlopen, met Covid Safe Ticket en het dragen van een mondmasker. Buitenevenementen waren toegelaten mits handhaving van de afstandsregel (1,5 meter) en sportwedstrijden binnen mochten enkel zonder publiek. De bestaande maatregelen rond telewerk werden verlengd tot 19 december met daarna maximaal twee terugkeerdagen. De bevoegde (gewestelijke) ministers van onderwijs en jeugd dienden maatregelen op basis van de algemene maatregelen te nemen. Deze maatregelen waren met onmiddellijke ingang van kracht, behalve voor professioneel georganiseerde evenementen (vanaf 29 november).

Op 3 december (amper één week later) was er alweer een Overlegcomité, met bijkomende maatregelen, waarop de leeftijd voor mondmaskerplicht werd verlaagd tot 6 jaar, binnenactiviteiten beperkt werden en een reeks onderwijsmaatregelen werd genomen (onder meer inzake ventilatie, quarantaine vanaf 2 besmettingen, en vervroeging van de kerstvakantie).

Op het Overlegcomité van 22 december wordt beslist om met ingang van zondag 26 december de regels van 3 december te behouden, zonder versoepelingen. Alle massa-evenementen binnen werden verboden, inclusief culturele en andere voorstellingen, bioscopen en congressen. Bibliotheken, musea, bepaalde jeugdactiviteiten en wellnesscentra bleven gespaard. De sportieve sector inclusief fitness en zwembaden konden geopend blijven, maar zonder publiek. Voor evenementen buiten golden strengere regels. Winkelen mocht enkel nog met maximaal twee personen.

Op 28 december 2021 schorste de Raad van State de besluiten van het Overlegcomité voor wat de cultuursector betrof, wegens "disproportioneel" en "niet steunend op adequate motieven". Daardoor vervielen de maatregelen, in afwachting van een uitspraak ten gronde. Als gevolg van de schorsing van de maatregelen voor de cultuursector door de Raad van State besloot het Overlegcomité op 29 december 2021 om de voorwaarden voor de culturele sector (en bij uitbreiding ook voor bioscopen en de evenementensector) te herstellen tot die van 3 december: enkel zitplaatsen, met mondmasker, gebruik van Covid Safe Ticket vanaf 50 bezoekers, en met een maximum 200 bezoekers.

COVID-19 EN HANDHAVING

De coronacrisis en de hierboven beschreven maatregelen hadden een impact op het werk van de politiediensten. Zij stonden in voor het doen respecteren en naleven van de maatregelen die werden genomen in het kader van de volksgezondheid. Deze handhaving gebeurde zowel preventief door te sensibiliseren, maar ook repressief door te verbaliseren. In 2021, het tweede coronajaar, werden er **68.104 inbreuken** op de maatregelen in de strijd tegen COVID-19 geregistreerd. Dit is een daling met 124.203 feiten in vergelijking met het voorgaande jaar, waar er in 2020 (periode van 14 maart tot en met 31 december 2020) in totaal 192.307 inbreuken werden vastgesteld.

	2020	2021
Niet-naleving samenscholingsverbod	58 708	20 185
Niet-naleving verplaatsingsverbod	57 626	19 035
Niet-naleving regels mbt het mondkapje	25 599	8 276
Inbreuk « Volksgezondheid »	29 344	2 489
Niet-naleving regels social distancing	10 051	3 003
Andere feiten met parketwijzer 62 ('volksgezondheid')	6 163	1 378
Niet-naleving verbod deelneming illegaal feest	144	5 457
Niet-naleving bevel tot sluiting	1 211	414
Niet-naleving regels mbt alcohol	769	812
Niet-naleving preventief medisch onderzoek	6	1 326
Niet-naleving regels Passenger Locator Form	129	1 102
Niet-naleving openingsuren	685	423
Niet-naleving regels preventie en hygiëne (profes.)	569	520
Niet-naleving verbod organisatie illegaal feest	25	728
Niet-naleving verplichting tot quarantaine	43	663
Valsheid/Gebruik van valsheid: Covid-documenten		683
Niet-naleving regels groeps/deelnemers beperking	246	321
Niet-naleving verbod eten/drinken	192	298
Niet-naleving modaliteiten door klanten	199	211
Niet-naleving verbod op gebruik van waterpijpen	214	97
Niet-naleving andere maatregelen COVID-19	384	683
Totaal:	192 307	68 104

De bovenstaande tabel bevat de top 20 van het aantal door de politiediensten geregistreerde inbreuken met betrekking tot de ministeriële besluiten en aanvullende maatregelen op het niveau van de gewesten, provincies en gemeenten in de strijd tegen COVID-19 met een opdeling naar type inbreuk, vanaf de ingang van de maatregelen op 14 maart 2020 tot en met 31 december 2021 (met een opdeling per jaar).

Zowel in 2020, als in 2021 werden het meeste inbreuken geregistreerd voor het niet-naleven van het **samenscholingsverbod**, meer bepaald 58.708 registraties in 2020 en 20.185 in 2021.

Op de tweede plaats staan de geregistreerde feiten inzake het niet-naleven van het **verplaatsingsverbod** met 57.626 vaststellingen in 2020 en 19.035 registraties in 2021. Hieronder ressorteren het initiële verplaatsingsverbod dat van kracht was tijdens de *lockdown*, alsook de nachtklok van 00:00u tot 05:00u (van 19 oktober 2020 tot en met 7 mei 2021) en het verbod op niet-essentiële reizen (vanaf 27 januari 2021 tot en met 18 april 2021). De daling kan deels toe te schrijven zijn aan het feit dat de afbakening van het verplaatsingsverbod enger is in 2021, waar het enkel inbreuken op de niet-naleving van de nachtklok en het verbod op niet-essentiële reizen betrof.

De top 3 wordt vervolledigd door de inbreuken op de niet-naleving van de regels met betrekking tot het **dragen van een mondkapje**, waar er 25.599 feiten werden geregistreerd in 2020 en 8.276 registraties in 2021.

Aangezien er bij de aanvang van de crisis nog geen specifieke inbreuk bestond werd initieel aanbevolen om de bestaande (algemene) inbreuk “Volksgezondheid” te gebruiken voor de vating door de politie. Uit navolgende tellingen blijkt duidelijk dat er weinig registraties waren voor de **inbreuk ‘Volksgezondheid’** voor de COVID-19 crisis. De significante stijging van de cijfers in 2020 (29.344 feiten) is dus hieraan te wijten. Het beperkt aantal registraties in 2021 (2.489 feiten) is te wijten aan het feit dat er tijdens de coronacrisis nieuwe, meer specifieke inbreuken in het kader van de volksgezondheid werden gecreëerd en dit om tegemoet te komen aan de specifieke behoeften om de maatregelen in de strijd tegen COVID-19 op te volgen. In de praktijk betekent dit dat de door de overheden genomen maatregelen worden vertaald naar de politienomenclatuur en omgezet in specifieke codes voor de politiemensen op het terrein om de maatregelen te handhaven en waar nodig te verbaliseren.

Bovenstaande verklaring geldt eveneens voor onder andere de sterke toename van de niet-naleving van het verbod op deelname aan en de organisatie van een illegaal feest, de zogenaamde *lockdown* feestjes. Voor de **deelname aan een illegaal feest** werden er in 2021 5.457 inbreuken geregistreerd, terwijl er in 2020 slechts 144 overtredingen werden geregistreerd. Deze stijging is volledig toe te schrijven aan het feit dat deze specifieke feitcode gecreëerd werd in december 2020. Voordien ressorteerden deze inbreuken onder het niet-naleven van het samenlevingsverbod. Ook de inbreuk inzake de niet-naleving van het verbod op de **organisatie van een illegaal feest** werd gelijktijdig ingevoegd in de politienomenclatuur, waardoor er een stijging is van 25 feiten in 2020 naar 728 registraties in 2021.

Een ander voorbeeld is **valsheid en/of gebruik van valsheid in geschriften gepleegd in documenten** gelinkt aan de handhaving van de corona-beschermingsmaatregelen. Deze feitcode werd gecreëerd in mei 2021, wat verklaart dat er geen registraties zijn in 2020.

Een andere stijger is de **niet-naleving regels Passenger Locator Form**. Sinds 1 augustus 2020 moesten alle personen die meer dan 48 uur in het buitenland verblijven, het Passenger Locator Formulier invullen. De stijging van deze inbreuk valt samen met de beslissingen van het Overlegcomité van 27 november 2020 en van 19 juli 2021, waar er strengere controles op reizen (zoals het invullen van het Passenger Locator Form) werden afgekondigd.

Bij de **niet-naleving preventief medisch onderzoek** of anders geformuleerd het niet-naleven van de verplichting om zich te laten testen kan sinds april 2021 een uitgesproken stijging worden vastgesteld. De reden hiervoor is de uitwisseling van gegevens tussen de verschillende overheden voor de handhaving van de verplichte quarantaine en testing bij reizigers. Om de verplichte quarantaine of testing van reizigers die uit een rode zone terugkomen in België te kunnen opvolgen, werden sinds april 2021 de gegevens die daarvoor noodzakelijk zijn rechtstreeks uitgewisseld. Dit werd mogelijk door de goedkeuring van een samenwerkingsakkoord dat een rechtsgrond vormt voor een uitwisseling tussen de federale overheid, de gefedereerde entiteiten, de lokale overheden en de politiediensten.¹¹

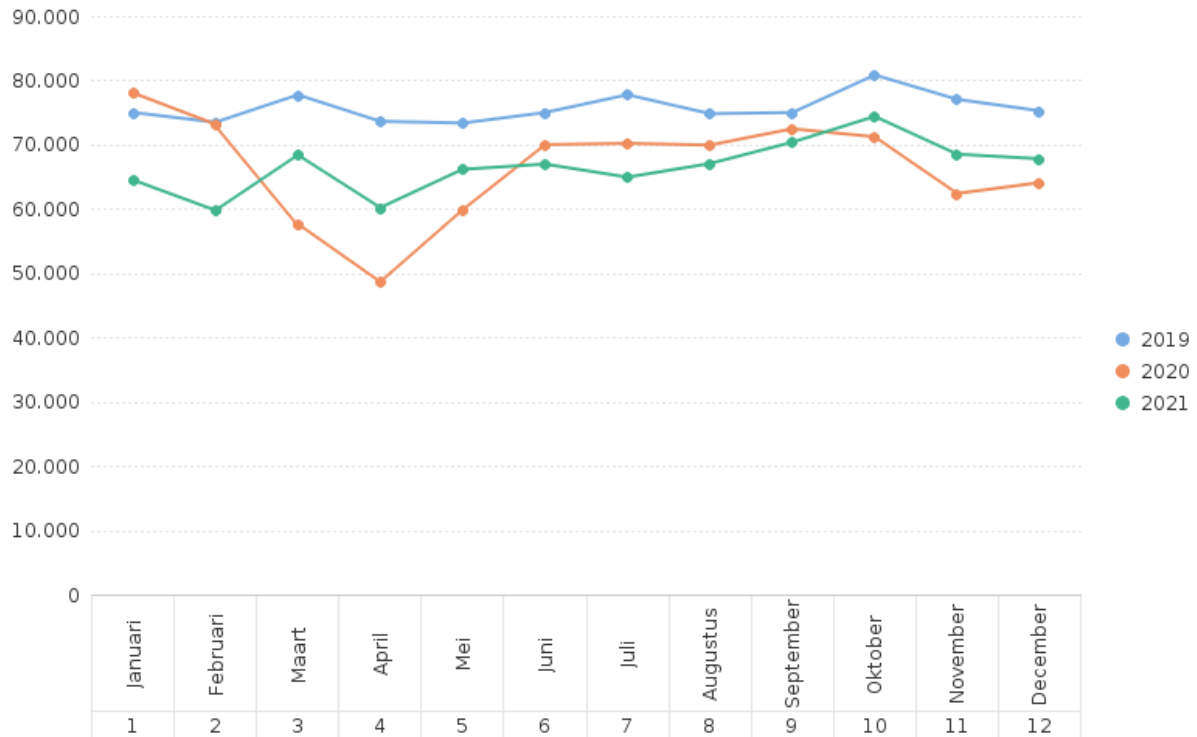
¹¹ Wet van 8 april 2021 houdende instemming met het samenwerkingsakkoord van 24 maart 2021 tussen de Federale Staat, de Vlaamse Gemeenschap, het Waalse Gewest, de Duitstalige Gemeenschap en de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie betreffende de gegevensoverdracht van noodzakelijke gegevens naar de gefedereerde entiteiten, de lokale overheden of politiediensten met als doel het handhaven van de verplichte quarantaine of testing van de reizigers komende van buitenlandse zones bij wie een quarantaine of testing verplicht is bij aankomst in België (B.S., 12 april 2021)

TOTAAL GEREgistREERDE CRIMINALITEIT ZONDER COVID-19

Zoals hierboven reeds vermeld, is er een daling van het totaal aantal geregistreeerde criminele feiten in 2021 (-12,4% of -122.600 feiten). Deze afname verloopt zeer parallel met de daling van het aantal registraties in het kader van de volksgezondheid in de strijd tegen het coronavirus (-124.203 feiten). Hoe zouden deze cijfers eruit zien als er geen rekening gehouden wordt met de inbreuken op de maatregelen inzake COVID-19? Met andere woorden, wat is de impact van de coronacrisis op de totaal geregistreeerde criminaliteit, exclusief de inbreuken inzake volksgezondheid?

Dit wordt zeer goed zichtbaar, als de cijfers worden uitgezet op een grafiek met het aantal geregistreeerde inbreuken, exclusief volksgezondheid per maand voor de voorbije 3 jaren. Grafiek 1 toont zeer duidelijk dat in januari 2020 de trend van eind 2019 zich doorzet, maar in de maanden maart, april en mei zakken de cijfers volledig weg. Deze daling is onlosmakelijk verbonden met de uitbraak van de coronapandemie en de hiermee samenhangende maatregelen, waaronder een gedeeltelijke lockdown. Van juni tot en met oktober 2020 schommelt het aantal registraties rond de 70.000 feiten, om vervolgens in de maanden november en december opnieuw terug te vallen tot net boven de 60.000 inbreuken per maand. Ook tijdens de tweede golf is de impact van de maatregelen, waaronder de avondklok, dus duidelijk zichtbaar op de geregistreeerde criminaliteit. Deze lijn zet zich door in 2021, maar de impact is minder groot en uitgesproken dan in 2020 en de cijfers liggen meer in lijn met 2019.

Grafiek 1: totaal aantal geregistreeerde criminele feiten (exclusief volksgezondheid) per maand

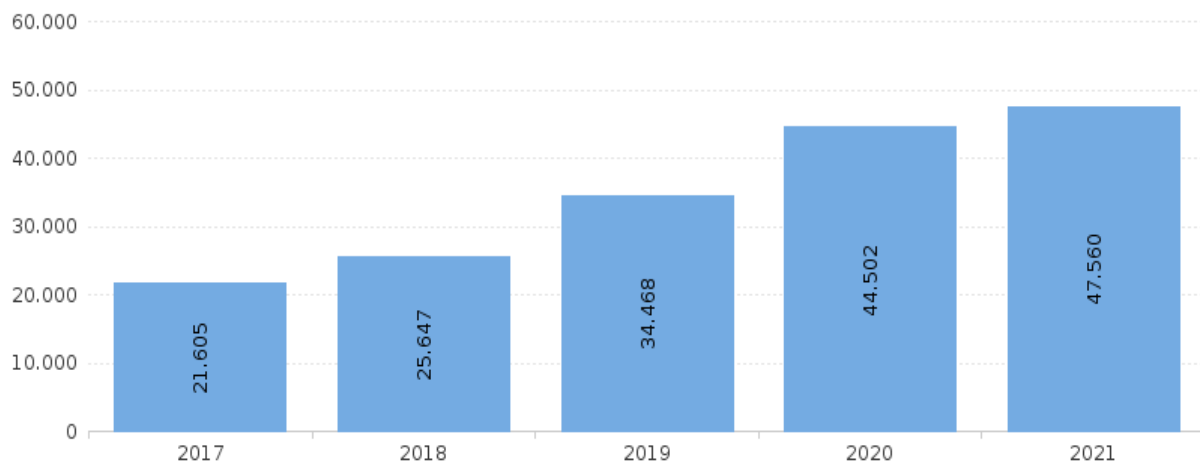
Ondanks het feit dat de totaal geregistreerde criminaliteit, exclusief de inbreuken inzake volksgezondheid, een daling laat optekenen, mag niet vergeten worden dat dit nog steeds een totaalcijfer is van heel uiteenlopende misdrijftypes, zowel inhoudelijk als naar ernst. Deze daling voltrekt zich echter niet bij alle criminele fenomenen. In wat volgt, zullen we even stilstaan bij een aantal fenomenen die een stijging kennen in 2021.

OPVALLENDE STIJGERS

Een eerste stijging kan worden vastgesteld bij de inbreuken op de **wet van 28 november 2000 inzake informaticacriminaliteit**. Deze feiten nemen sinds het begin van de registraties bijna jaarlijks toe (met uitzondering van de jaren 2013 en 2014). Dat is het voorbije jaar niet anders, al is de stijging minder uitgesproken dan de voorgaande jaren. De geregistreerde feiten inzake informaticacriminaliteit gaan van 44.502 feiten in 2020 naar 47.560 registraties in 2021. Dit is een toename met 6,9% (ofwel + 3.058 feiten). Deze jaarlijkse toename kan tevens vastgesteld worden in onderstaande grafiek, die het aantal geregistreerde feiten inzake informaticacriminaliteit per jaar weergeeft.

Grafiek 2: aantal geregistreerde feiten inzake informaticacriminaliteit per jaar

De term informaticacriminaliteit slaat enkel op aanslagen op de veiligheid van een informaticasysteem of de integriteit van de in een informaticasysteem opgeslagen gegevens. De term heeft **geen** betrekking op het gebruik van informatica als middel voor het plegen van andere misdrijven.

De wet op de informaticacriminaliteit omvat 4 inbreuken (valsheid in informatica, informaticabedrog, hacking en sabotage), waarbij de derde (hacking) en de vierde (sabotage) ook wel eens gezamenlijk benoemd worden als "cyberaanvallen". De hierboven vermelde stijging is waarneembaar bij 2 van de 4 pure informaticamisdrijven.

Bij **valsheid in informatica** gaat men trachten de juridische draagwijdte van gegevens te veranderen door het invoeren, wijzigen of wissen van gegevens of door de normale aanwending van het informaticasysteem te veranderen. Voorbeelden zijn vervalsing van kredietkaarten of aanmaak van valse profielen (bijvoorbeeld op Facebook, Netlog,...) op naam van iemand anders. Voor valsheid in informatica is er een lichte toename van het aantal registraties (+185 feiten of +5,5%).

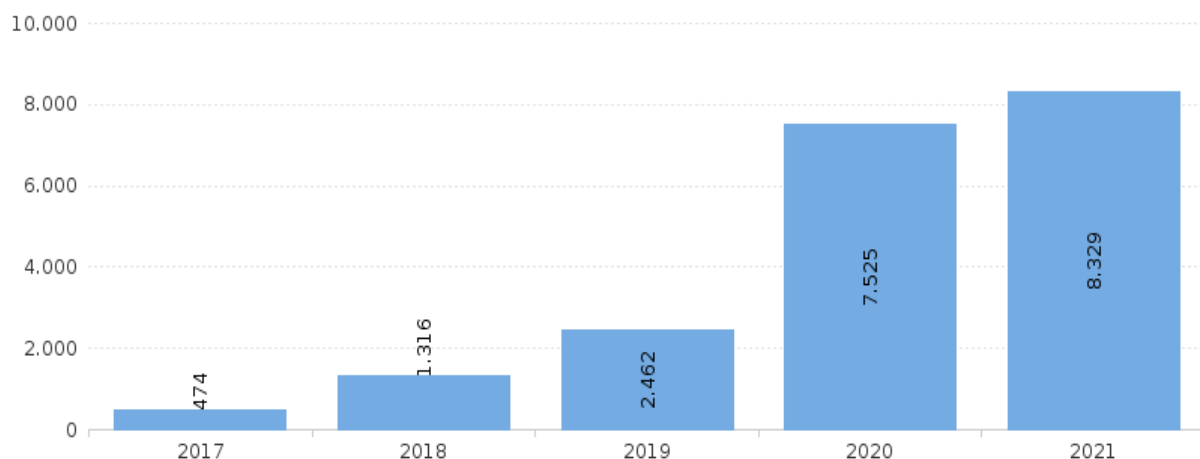
Informaticabedrog neemt toe met een stijging van 11% (+ 3.889 feiten). Waar er in 2020 35.213 registraties waren, stijgt het aantal vaststellingen tot 39.102 in 2021. Bij informaticabedrog wordt een onrechtmatig economisch voordeel beoogd door het invoeren, wijzigen of wissen van gegevens of door de normale aanwending van het informaticasysteem te veranderen, bijvoorbeeld door het blokkeren van iemands computer via malware.

Hacking wordt ook wel computerinbraak genoemd. Het betreft het zich onrechtmatig toegang verschaffen tot een informaticasysteem (externe hacking) of zijn toegangsbevoegdheid ertoe overschrijden (interne hacking) met inbegrip van de voorbereidende handelingen, hacking op vraag (opdracht geven of aanzetten tot) en het verkopen van de gegevens verkregen door middel van hacking. Bijvoorbeeld: inbreken in een bedrijfsnetwerk in het kader van bedrijfsspionage of het toegang nemen tot de e-mailaccount van iemand anders. Er werden in 2021 4.529 feiten inzake hacking geregistreerd. Dit zijn 991 vaststellingen minder (-18%) dan in 2020.

Informaticasabotage betreft het aanbrengen van schade door het invoeren, wijzigen of wissen van gegevens of door de normale aanwending van het informaticasysteem te veranderen terwijl men weet dat men daartoe niet gerechtigd is, bijvoorbeeld door het verspreiden van een virus. Bij sabotage kan er in 2021 (382 feiten) een zeer lichte daling van -25 feiten worden vastgesteld ten overstaan van 2020 (407 feiten).

Deze toename is deels te wijten aan het fenomeen van **phishing**. Dit is een specifieke vorm van informaticacriminaliteit, waarbij iemand doelgericht via internet benaderd wordt, waarbij men persoonlijke informatie tracht te bekomen om deze te verzamelen, verhandelen of zelf te misbruiken. De meest gangbare werkwijze bestaat erin dat de oplichter een e-mailbericht verstuurt dat er uitziet als een bericht van een gekende entiteit (bank, e-mailprovider, ...). In dit bericht wordt gevraagd een aantal persoonlijke gegevens in te vullen en terug te sturen, of wordt gevraagd te klikken op een link naar de website van de entiteit. In werkelijkheid leidt de link naar een vervalste webpagina, die er net zo uitziet als de echte webpagina van de entiteit. Op deze webpagina wordt ook gevraagd persoonlijke gegevens in te geven, deze worden dan onderschept door de oplichter. In 2020 was er een ongeziene toename van het aantal registraties inzake phishing, namelijk 7.525 feiten. Dit is driemaal zo veel als in 2019, waar er 2.462 registraties waren. In 2021 werden er 8.329 feiten geregistreerd. Dit is een lichte stijging met 804 feiten (+10,7%).

Grafiek 3: aantal geregistreerde feiten inzake phishing per jaar

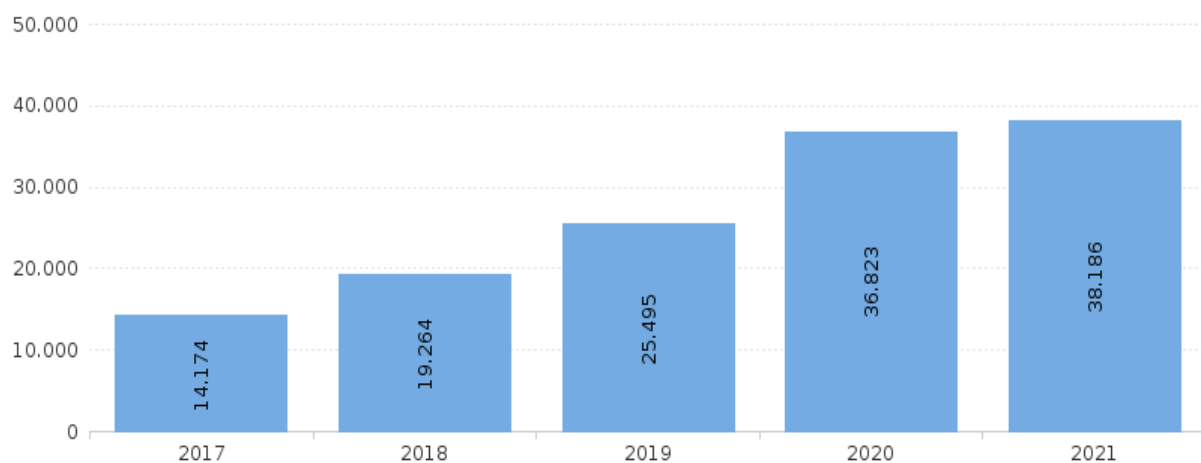

Tot slot dient, wat informaticacriminaliteit betreft, vermeld te worden dat bovenstaande cijfers niets zeggen over de **ernst van het feit** op zich (vb. phishing bij één particulier versus hacking bij een groot bedrijf) en er daarenboven nog steeds sprake is van een zeer hoog *dark number*. Ook wordt informaticacriminaliteit beschouwd als een eerder **geografisch onafhankelijk** fenomeen.

Een ander fenomeen dat een toename kent, is **betaalkaartfraude**. Dit is een vermogensdelict waarbij reëel of virtueel gebruik gemaakt wordt van de gegevens van een ontvreemde of gekopieerde betaalkaart (bankkaart, kredietkaart, tankkaart,...). In 2021 werden er 10.320 feiten inzake betaalkaartfraude geregistreerd. Dit is een toename met 13,8% (of +1.254 feiten) in vergelijking met 2020. Dit is echter nog steeds lager dan in 2019, toen er 11.608 registraties waren.

Naast pure inbreuken op de informaticawet kunnen ook **gemeenrechtelijke misdrijven** gepleegd worden **door middel van ICT**. Een mooi voorbeeld hiervan is **internetfraude**. Dit misdrijf heeft betrekking op alle vormen van oplichting die via het internet zijn gepleegd. Zo kan het onder meer gaan om: fraude bij online kopen en verkopen (bijvoorbeeld iets online kopen dat nooit geleverd wordt), valse loterij, emotiefraude (valse liefdadigheid of vriendschapsfraude), identiteitsfraude (diefstal en misbruik),... Waar er in 2019 25.495 feiten voor internetfraude werden geregistreerd, loopt dit in 2020 op tot 36.823 registraties. Dit is een toename met 44,4% of +11.328 registraties ten opzichte van 2019. In 2021 is de stijging minder groot met 1.363 registraties meer dan in 2020 (+3,7%).

Grafiek 4: aantal geregistreerde feiten inzake internetfraude per jaar

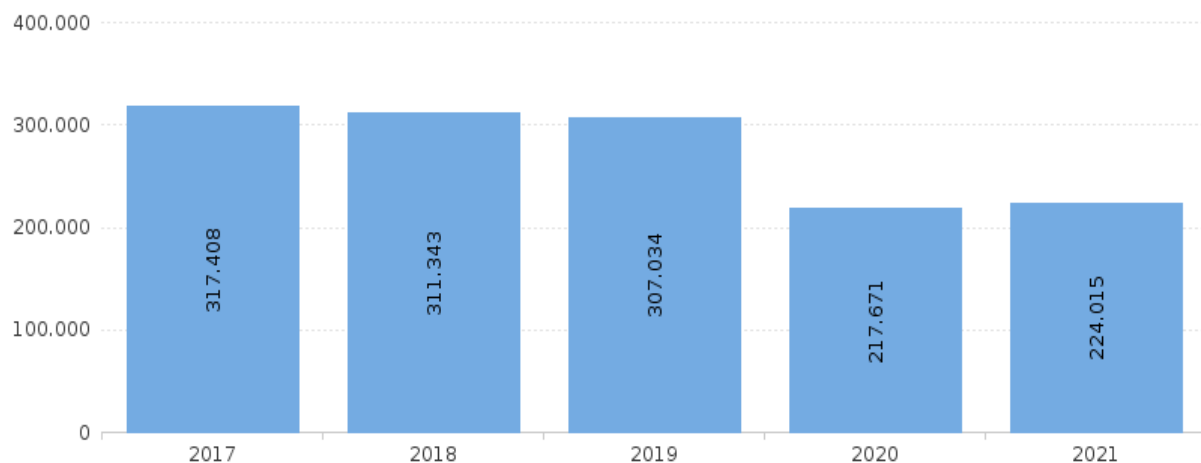

Bovenstaande cijfers tonen een zichtbare toename van informatica- en ICT-gerelateerde criminaliteit in 2020 en ook in 2021, maar minder uitgesproken in dit laatste jaar. De impact van de coronacrisis op deze cijfers is onmiskenbaar aanwezig. Door de maatregelen die genomen werden in de strijd tegen COVID-19 (met onder andere de verplichting tot thuiswerk en de sluiting van winkels) was er een toegenomen computergebruik en internetactiviteit en bijgevolg een verhoogde online kwetsbaarheid. De verschuiving van de criminaliteit van de reële wereld naar de digitale wereld is reeds jaren aan de gang, maar lijkt tijdens de pandemie meer uitgesproken dan voorheen.

Zoals we in het verleden reeds schreven, blijven ICT en internet een steeds grotere plaats innemen in ons dagelijkse leven, waardoor wij meer en meer in een virtuele, online wereld wonen. Steeds meer mensen hebben toegang tot het internet via smartphones en tablets. We doen steeds meer online (vb. nog steeds groeiende e-commerce, contacten onderhouden,...). De groei en populariteit van de virtuele wereld hebben zeker hun plafond nog niet bereikt. Daarnaast brengt de vergrijzing van de bevolking een verhoogd risico op een toename van het aantal kwetsbare doelwitten in de toekomst met zich mee. Tot slot biedt het internet de mogelijkheid om op korte termijn met zeer weinig financiële middelen een groot aantal slachtoffers te bereiken. Ongetwijfeld hebben ook meer criminelen de switch gemaakt naar de online criminaliteit.

In andere (meer normale) jaren ressorteren iets meer dan één derde van de registraties onder de **diefstallen** en dit in al zijn verschijningsvormen (inbraken in gebouwen, autodiefstallen, diefstallen met geweld,...). Dit is anders in 2020 en 2021. Door de inbreuken inzake volksgezondheid zijn nog 'slechts' respectievelijk 22% en 25,9% van de registraties feiten van diefstal en afpersing, die in 2021 (224.015 feiten) dus lichtjes toenemen met 2,9% (of +6.344 feiten) in vergelijking met 2020 (217.671 feiten). Dit is echter nog steeds ongeveer een kwart minder in vergelijking met 2019 (307.034 feiten).

Grafiek 5: aantal geregistreerde feiten inzake diefstal en afpersing per jaar

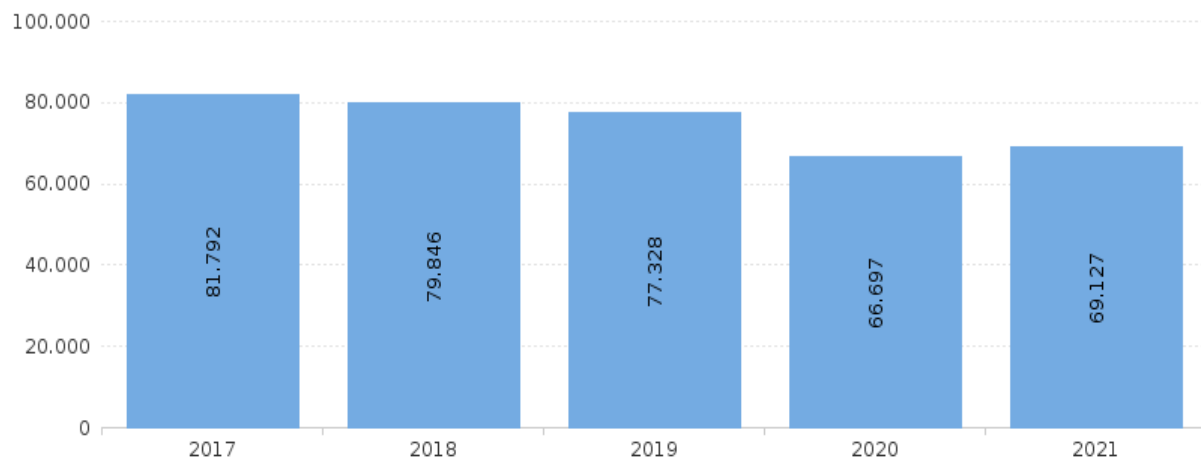

Bij de **voertuigdiefstallen** is er een stijging zichtbaar bij de fiets- en bromfietsdiefstallen. Ook een aantal andere diefstalvormen kennen een toename. Zo stijgen onder andere de **diefstallen uit of aan een voertuig** (+6,2% of +2.057 feiten), **winkeldiefstal** (+7,1% of +1.259 feiten) en **zakkenrollerij** (+3,4% of +567 feiten).

Naast de diefstallen kan er een stijging worden vastgesteld bij de **beschadigingen van eigendom** van 66.697 registraties in 2020 naar 69.127 feiten in 2021. Dit is een toename met 2.430 feiten (3,6%). Het blijft in vergelijking met 2019 (77.328 feiten) een daling van 10,6% (-8.201 feiten). Deze stijging is volledig toe te schrijven aan het aantal geregistreerde feiten inzake **vandalisme**, met 61.363 feiten in 2021 in vergelijking met 2020 (58.052 feiten). Hierbij dient opgemerkt te worden dat er in 2020 een sterke daling was van het aantal registraties van vandalisme, waar er 10.334 feiten minder werden geregistreerd in 2020 dan in 2019 (-15,1%). Binnen vandalisme stijgen de **beschadigingen op voertuigen**

en **andere vernielingen op onroerende goederen** het sterkst, maar ook bij de subklassen **vandalisme op andere roerende goederen** en **graffiti** manifesteert de toename zich.

Grafiek 6: aantal geregistreerde feiten inzake beschadigen van eigendom per jaar

Tot slot kan er een stijging worden vastgesteld bij de inbreuken op de **voetbalwet**¹². Het laag aantal registraties in 2020 (154 feiten) is volledig toe te schrijven aan de coronacrisis, waardoor er geen supporters aanwezig konden zijn in de voetbalstadions. In 2021 (501 feiten) zit men terug op het niveau van 2019 (489 feiten), maar opvallend is dat het overgrote deel van de inbreuken zich situeert in de tweede helft van 2021 op het moment dat de situatie in de voetbalstadions zich “normaliseert”. Anders gezegd, er worden evenveel feiten geregistreerd, maar in veel korter tijdsbestek.

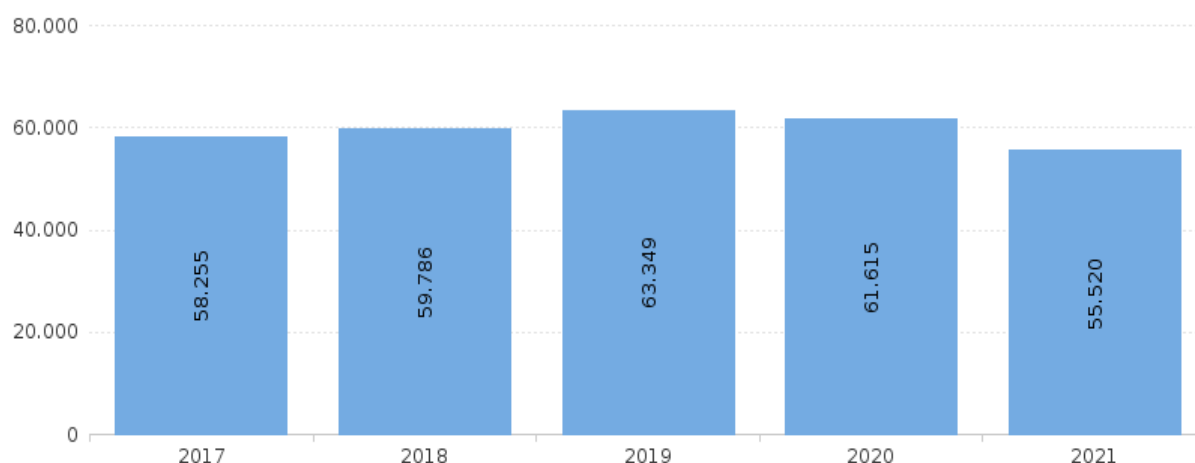
¹² Wet van 21 december 1998 betreffende de veiligheid bij voetbalwedstrijden.

MARKANTE DALERS

Zoals hierboven reeds uitvoerig werd besproken, situeert de sterkste daling (-124.203 feiten) zich bij de **inbreuken op de maatregelen in de strijd tegen COVID-19**, waar er in 2021 68.104 inbreuken werden geregistreerd, terwijl er in de periode van 14 maart tot en met 31 december 2020 in totaal 192.307 inbreuken werden vastgesteld.

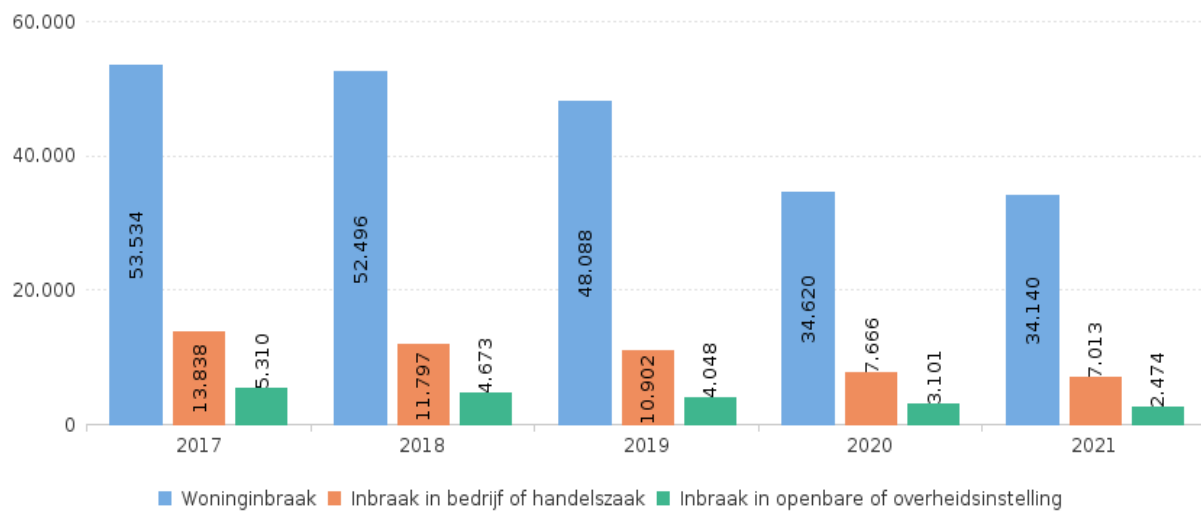
Verder kan er bij de hoofdcategorie **drugs** een daling van bijna 10% (-6.095 feiten) worden vastgesteld met 55.520 registraties in 2021 in vergelijking met 61.615 feiten in 2020. De sterkste daling situeert zich bij bezit, waar er 3.880 feiten (-8,7%) minder werden geregistreerd in 2021 (40.925 feiten) dan in 2020 (44.805 feiten). Ook voor invoer en uitvoer (2.035 feiten), handel (8.422 feiten) en fabricatie (1.393 feiten) zijn er in 2021 minder registraties dan het voorgaande jaar. De dalende trend van 2020 zet zich door in 2021. Ook hier speelt de coronacrisis mogelijk een rol omwille van het feit dat de voorbije 2 jaren het nachtleven op slot zat en er in de zomer geen (muziek)festivals of grote evenementen konden plaatsvinden.

Grafiek 7: aantal geregistreerde feiten inzake drugs per jaar

In tegenstelling tot de in het vorige hoofdstuk beschreven diefstalvormen kenden de **inbraken in gebouwen** wederom een daling. In totaal werden er in 2021 43.572 inbraken in gebouwen geregistreerd. Dit is een daling met 1.763 feiten (-3,9%) in vergelijking met 2020 (45.335 feiten) en met 19.383 feiten (-30,8%) in vergelijking met 2019 (62.955 feiten). De inbraken in gebouwen kunnen worden ingedeeld in 3 grote groepen volgens bestemming van het gebouw: 1) woningen; 2) openbare gebouwen en 3) bedrijven of handelszaken. Binnen deze 3 types van gebouwen nemen de woninginbraken ongeveer 75 % van het totaal in, wat niet abnormaal is gegeven het feit dat er veel meer woningen zijn dan andere gebouwen. Bij alle groepen valt een lichte daling te noteren.

Grafiek 8: aantal geregistreerde feiten inzake inbraken in gebouwen per jaar

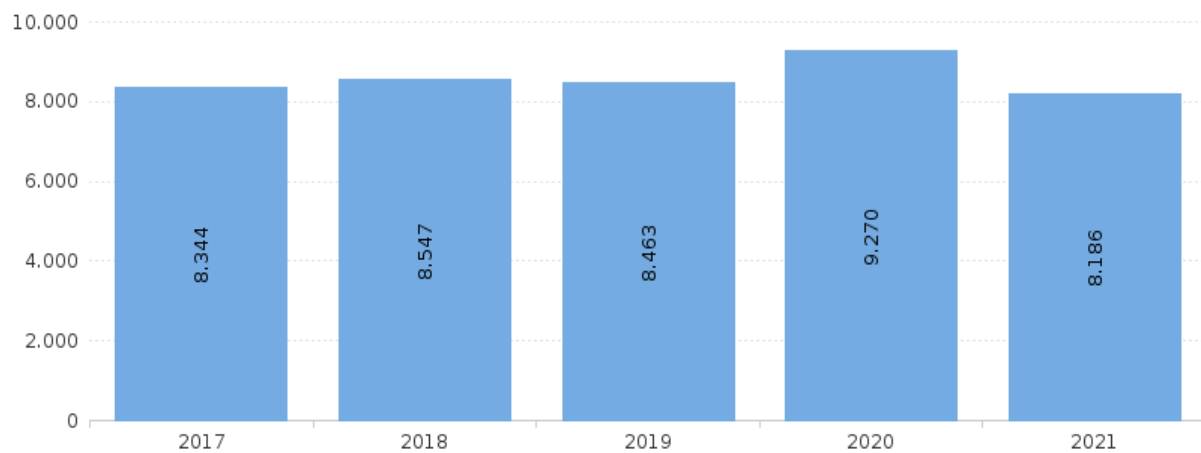
Voor de **woninginbraken** betreft het een lichte afname met 480 feiten (-1,4%) van 34.620 in 2020 naar 34.140 in 2021. Dit is het laagste cijfer ooit voor woninginbraken. Hierbij dient opgemerkt te worden dat bijna 40% van de registraties pogingen tot inbraak zijn terwijl het bij 60% van de gevallen gaat om voltooide feiten. De daling situeert zich zowel bij de pogingen, als bij de voltooide feiten. De afname is wel meer uitgesproken bij de voltooide feiten.

De coronacrisis en de maatregelen in het kader van COVID-19 lijken een positieve invloed te hebben gehad op de woninginbraken. Door de sluiting van sommige bedrijven, handelszaken en winkels en het verplichte thuiswerk, waren de mensen meer thuis dan gewoonlijk. De landsgrenzen die tijdelijk gesloten waren en bijhorende grenscontroles, het verplaatsingsverbod, de avond- en nachtklok hebben mogelijks een impact gehad op de dalende woninginbraakcijfers. Zo is er in vergelijking met 2019 (48.088 registraties) een daling van 29% (-13.948 feiten).

Tevens kennen de **inbraken in bedrijven of handelszaken** een daling (-8,5% of -653 feiten) met 7.013 registraties in 2021 in vergelijking met 7.666 feiten in 2020. De **inbraken in openbare gebouwen** dalen procentueel gezien het sterkst van 3.101 feiten in 2020 naar 2.474 feiten in 2021. Dit is een daling van 20,2% (-627 feiten).

Tot slot kan er een daling van 11,7% (of -1.084 feiten) worden vastgesteld bij de **misdriven tegen gezag van de overheid** met 8.186 registraties in 2021 tegenover 9.270 feiten in 2020. Hiermee zitten de cijfers net onder het niveau van 2019 (8.463 feiten). Deze daling manifesteert zich voornamelijk bij feiten inzake smaad en weerspanningheid.

Grafiek 9: aantal geregistreerde feiten inzake misdrijven tegen gezag van de overheid per jaar

Wat smaad betreft zijn er in 2021 3.005 registraties. Dit is een daling met 12,6% (of -434 feiten) ten opzichte van 2020 (3.439 feiten). Hiermee zit het aantal registraties op hetzelfde niveau als in 2019 (3.002 feiten). Voor weerspanning valt er een afname met 10,7% (of -543 feiten) te noteren met 4.551 registraties in 2021 tegenover 5.094 feiten in 2020. Deze daling is volledig toe te schrijven aan de registraties inzake ongewapende weerspanning, waar er 536 feiten minder geregistreerd werden dan in 2020. Het verhoogd aantal registraties van smaad en weerspanning in 2020 kan eveneens worden gelinkt aan de coronacrisis en de handhaving van de hierboven beschreven maatregelen. De politiemensen op het terrein stonden in voor het doen respecteren en naleven van de maatregelen die werden genomen in het kader van de volksgezondheid. Deze handhaving gebeurde zowel preventief door te sensibiliseren, maar ook repressief door te verbaliseren. Deze cijfers zijn een indicator dat er niet altijd even respectvol wordt gereageerd.

Vandaar ook het belang van een campagne als #Wederzijds Respect, die focust op verbinding als de manier om het vertrouwen tussen de burger en de veiligheidsberoepen (waaronder politie) te verhogen. Een versterking van het vertrouwen zorgt voor meer respect, wat op zijn beurt een impact kan hebben op het tegengaan van agressie en geweld tussen burger en politiemensen.

Bijlage: COVID-19 in 2020

Vanaf 1 maart 2020 ging de verspreiding van het COVID-19-virus in stijgende lijn in ons land. Dit leidde tot maatregelen die er vooral op gericht waren om de verspreiding van besmettingen te voorkomen.

Zo gingen vanaf 13 maart om middernacht (tot en met 3 april) een aantal dringende maatregelen¹³ van kracht om de verspreiding van het virus te beperken. Met betrekking tot de horeca werden cafés, restaurants en discotheken gesloten. Afhaalrestaurants mochten openblijven (geen consumptie ter plekke). Afhalen en thuisbezorging van maaltijden en drive-in waren toegestaan. Hotels mochten open blijven, maar hun restaurants en ontbijtzalen werden gesloten.

Alle winkels die essentiële diensten leveren zoals voedingszaken (inclusief supermarkten), dierenvoedingswinkels en apotheken bleven open. Andere handelszaken bleven open tijdens de week, maar moesten in het weekend sluiten. Markten mochten tijdens de weekdays plaatsvinden, mits aangepaste richtlijnen. Tijdens het weekend waren enkel kramen met voedingsmiddelen toegelaten. Alle evenementen werden afgelast. Dit hield in dat sportieve en culturele manifestaties niet toegelaten waren. Pretparken en musea werden gesloten.

Wat het onderwijs betreft, werden in het kleuter-, lager en middelbaar onderwijs de lessen geschorst. Voor hogescholen en universiteiten moet ingezet worden op afstandsonderwijs.

De regionale en lokale overheden (deelstaatregeringen, provinciegouverneurs en burgemeesters) hebben de bevoegdheid om strengere maatregelen uit te vaardigen.

Op 17 maart werd besloten om over te gaan tot een gedeeltelijke 'lockdown', die zou ingaan op 18 maart¹⁴. Tot minstens 5 april zouden alle niet-essentiële winkels dichtgaan. Supermarkten, voedingswaren winkels, drogisterijen en apotheken bleven wel open. Alle niet-essentiële verplaatsingen werden verboden, evenals niet-essentiële reizen naar het buitenland. Thuiswerken wordt de norm.

Op 20 maart besloot de regering om de grenzen grotendeels te sluiten. Al het niet-essentiële grensverkeer werd verboden en dit om het grenstoerisme tegen te gaan.

Alle bovenstaande maatregelen werden op 27 maart verlengd tot en met minstens 19 april, met de mogelijkheid om deze nog zeker tot en met 3 mei te verlengen. Deze beslissing m.b.t. de verlenging van de geldende inperkingsmaatregelen werd op 15 april bekrachtigd door de Nationale Veiligheidsraad. Enkel de doe-het-zelfwinkels en tuincentra mochten opnieuw openen vanaf 18 april, mits inachtnaam van de veiligheidsmaatregelen en -afstanden (cfr. supermarkten).

¹³ Ministerieel besluit van 13 maart 2020 houdende dringende maatregelen om de verspreiding van het coronavirus COVID - 19 te beperken (B.S., 13 maart 2020, Err. B.S., 14 maart 2020).

¹⁴ Ministerieel besluit van 18 maart 2020 houdende dringende maatregelen om de verspreiding van het coronavirus COVID - 19 te beperken (B.S., 18 maart 2020).

Op 24 april 2020 stelde de Nationale Veiligheidsraad een exitstrategie voor. Deze exitstrategie bestond uit een aantal fasen, waarin de maatregelen stapsgewijs werden versoepeld, maar met behoud van de algemene regels inzake hygiëne en afstand.

Fase 1A – Vanaf 4 mei konden bedrijven heropstarten mits veiligheidsnormen (afstand, mondklappers, spreiding) en mochten stoffenwinkels heropenen (om mondklappers te helpen maken). Verder waren contactloze sporten en fysieke activiteit in open lucht opnieuw toegestaan met maximaal 2 personen.

Fase 1B – Vanaf zondag 10 mei mag elk gezin thuis maximaal 4 personen (en steeds dezelfde) ontvangen. Vanaf 11 mei mogen alle winkels en individuele marktkramen (mits lokale toelating) openen mits het respecteren van strenge veiligheidsnormen (alleen winkelen, 1 klant per 10m², afstand houden, maximaal 30 minuten).

Fase 2 – Vanaf 18 mei volgde een nieuwe reeks versoepelingen. Zo was er de geleidelijke heropstart van de lessen voor bepaalde leerlingen in het basis- en secundair onderwijs onder strikte organisatorische voorwaarden. De kleuterscholen bleven in dit stadium gesloten. Het hoger onderwijs had het einde van het academiejaar al georganiseerd samen met de gemeenschapsoverheden. De musea en culturele bezienswaardigheden konden weer open en de contactberoepen mochten opnieuw aan de slag. Ook markten waren opnieuw toegestaan. Er waren ook versoepelingen voor de huwelijken en begrafenissen (maximum 30 personen). Tot slot waren er nog een aantal versoepelingen met betrekking tot sport en vrije tijd.

Fase 3 – Deze fase betekende een radicale verandering in de aanpak ten opzichte van de regels die tot nu van kracht waren. Vanaf 8 juni werd vrijheid immers de regel en wat niet mocht de uitzondering. De activiteiten die verboden bleven, waren dat omdat ze ofwel een te nauw contact tussen mensen of massabijeenkomsten met zich meebrachten, ofwel omdat er nog geen protocollen - d.w.z. specifieke regels voor een sector – konden worden bepaald.

Deze nieuwe aanpak moest op twee niveaus worden begrepen. Ten eerste, het individuele gedrag (hoe moet ik me gedragen in het licht van mijn herwonnen vrijheid?) en ten tweede, het reglementair kader dat van toepassing is op een georganiseerde activiteit (welke protocollen moeten professionals toepassen om een activiteit te organiseren?)

Men kon vanaf dat moment wekelijks met 10 verschillende, en wisselende, personen nauwer contact hebben, bovenop de gezinsleden (= uitgebreide persoonlijke bubbel). Er was de heropening van de horeca, te beginnen met de restaurants. Er waren versoepelingen voor sport, reizen en toerisme, erediensten,... Vanaf 15 juni heropende België zijn grenzen voor reizen naar en vanuit de Europese Unie.

Fase 4 - Vanaf 1 juli werd overgegaan tot fase 4 van de afbouw. Mits toepassing van de algemene regels en de specifieke protocollen werd de heropening toegestaan van zwembaden en wellnesscentra, pretparken en binnenspeeltuinen; theaters en bioscopen; casino's en speelzalen; congres- en feestzalen (met een limiet van 50 personen). De sociale bubbel vergrootte van 10 naar 15 verschillende mensen per week.

Fase 5 - Op 23 juli besliste de Nationale Veiligheidsraad om fase 5 van het afbouwplan (voorzien voor 1 augustus) niet te activeren. Alle vroegere beperkingen bleven dus ongewijzigd. Bovenop de nu al

geldende verplichtingen werd het dragen van een mondkapje ook verplicht op markten, rommelmarkten en kermissen; in winkelstraten en op alle drukke plaatsen (privé of openbaar) zoals bepaald door de plaatselijke autoriteiten; in alle openbare gebouwen voor de delen die toegankelijk zijn voor het publiek en in horecagebieden, behalve als mensen aan tafel zitten. Verder blijft het dragen van een masker sterk aanbevolen in alle andere gevallen, vooral in situaties waar de veiligheidsafstand niet kan worden gegarandeerd. In het algemeen is beslist dat de controles zullen worden versterkt.

Op 27 juli trok de Nationale Veiligheidsraad een aantal eerdere versoepelingen weer in voor een termijn van minstens 4 weken, en dit na de onheilspellende besmettingscijfers van de voorafgaande week. Zo werd onder andere de sociale bubbel vanaf 29 juli beperkt, van 15 wisselende contacten per persoon tot 5 dezelfde personen per gezin en werden familie- of vriendenbijeenkomsten, recepties en banketten beperkt tot 10 personen.

De evenementen die onder toezicht en volgens protocollen plaatsvinden, konden toegestaan worden door de burgemeesters, maar in elk geval met een maximum van 100 personen binnen en 200 personen buiten en met mondkapjeplicht. De eerdere beperkingen in winkels (alleen winkelen, maximum 30 minuten behalve op afspraak), werden weer van kracht. Voorts werd telewerk opnieuw sterk aanbevolen.

De Nationale Veiligheidsraad drong er bij de lokale overheden sterk op aan om krachtige maatregelen te nemen indien de epidemiologische situatie op hun grondgebied verslechterde.

Dit was bijvoorbeeld het geval in de provincie Antwerpen, waar er in de zomermaanden een sterke toename was van het aantal positieve coronatests. Maar liefst de helft van de landelijke besmettingen situeerde zich in deze provincie. Mede op vraag van de Nationale Veiligheidsraad nam de provinciegouverneur eind juli bijkomende maatregelen, die in aanvulling op de nationale maatregelen, essentieel waren om de sterke stijging van het aantal besmettingen in de provincie in het algemeen en in stad en regio Antwerpen in het bijzonder, een halt toe te roepen. Vanaf 27 juli waren in de provincie Antwerpen bijkomende maatregelen van kracht zoals verplicht telewerken, algemene mondkapjeplicht, vervroegd sluitingsuur voor horeca en aanvankelijk een avond- en later een nachtklok. Op 26 augustus werden deze bijkomende maatregelen weer opgeheven.

Sinds 1 augustus moeten alle personen die meer dan 48 uur in het buitenland verblijven, het Passenger Locator Formulier invullen. Bovendien moet wie terugkeert uit een rode zone zich laten testen en in quarantaine blijven, zelfs als hij/zij geen symptomen vertoont. Wie terugkeert uit een oranje zone, werd hetzelfde gevraagd, maar op vrijwillige basis, vooral als die persoon risicovolle contacten had gehad.

Op 20 augustus besliste de Nationale Veiligheidsraad dat alle leerlingen vanaf 1 september weer naar school konden gaan op basis van de "code geel". Dit is een situatie waarin het virus nog steeds actief is, maar wel onder controle is. Voorts gold voor de maand september dat de sociale bubbel beperkt bleef tot 5 personen, of 10 voor contacten, waarbij de veiligheidsafstand werd gerespecteerd.

Op de Nationale Veiligheidsraad van 23 september 2020 werden een aantal beslissingen genomen, die beschouwd worden als versoepelingen. Zo werd onder meer beslist dat nauwere contacten buiten het gezin kunnen met hooguit 5 personen (per maand) en dat alle sociale contacten kunnen (mits afstand houden of mondkapje, en met hooguit 10 personen). De algemene mondkapjeplicht buitenshuis

kwam te vervallen vanaf 1 oktober, behalve op drukbezochte plaatsen (bepaald door de lokale autoriteiten), op het openbaar vervoer, en in winkels of bioscopen en ongeacht het aantal mensen. De capaciteit inzake testing werd opgevoerd en voor de contacttracing was er op 30 september de lancering van de mobiele app Coronalert.

Op 6 oktober 2020 nam binnen de nieuwe regering De Croo het Overlegcomité het coronabeleid over van de Nationale Veiligheidsraad. Meteen werden de maatregelen verstrengd. Zo werden onder meer het aantal nauwe contacten beperkt tot maximum 3 per maand en konden privé-bijeenkomsten thuis of buiten met maximum 4 personen. Voor cafés gold een sluitingsuur vanaf 23:00u. Er kwamen extra inspanningen inzake sensibilisering en handhaving en telewerk werd sterk aanbevolen (meerdere dagen per week). Deze maatregelen vormden de 'nationale pijler', waarop de provinciegouverneurs strengere maatregelen kunnen uitvaardigen.

Op het Overlegcomité van 16 oktober werd gesproken van een "zorgwekkende epidemiologische toestand" (alarmniveau 4). Om erger te vermijden, besloot het Overlegcomité om vanaf 19 oktober de maatregelen van 6 oktober te verstrengen. Zo kwam er onder meer een nachtklok van 00:00u tot 05:00u. Nauwe contacten dienden te worden beperkt tot maximum 1 persoon. Cafés en restaurants werden gesloten voor vier weken, met een evaluatie na twee weken.

Om de toenemende druk op de ziekenhuizen te verlichten en de besmettingscurve zo snel en radicaal mogelijk om te buigen, besloot het overlegcomité van 30 oktober 2020 om de maatregelen te verstrengen. Zo volgde een sluiting van niet-essentiële winkels (met de mogelijkheid tot afhaal en thuisbezorging), van vakantieparken, campings en dierenparken en van niet-medische contactberoepen. De herfstvakantie werd met één week verlengd tot 15 november. Buitenlandse reizen werden sterk afgeraden, maar de grenzen bleven open conform de Europese afspraken. Deze maatregelen waren geldig tot 13 december, met een evaluatie voor de winkels op 1 december.

Naar aanleiding van de aangekondigde evaluatie voor de winkels op 1 december besliste het Overlegcomité van 27 november 2020 onder andere over de heropening van winkels onder strikte voorwaarden en van musea en zwembaden, volgens protocol van hun sector. De sociale contacten bleven onderworpen aan beperking tijdens de kerstperiode en ook de avondklok, alsook het geldende samscholingsverbod bleven van kracht. Er kwam een algemeen verbod op het verkopen en afsteken van vuurwerk en scherpere controles op reizen (zoals het invullen van het Passenger Locator Form en het naleven van de regels rond quarantaine). Alle bovenstaande maatregelen waren van kracht tot 15 januari 2021, met een evaluatie begin januari.

Het Overlegcomité zag op 18 december 2020 geen mogelijkheid tot versoepeling, maar besloot tot een strengere controle op de naleving van de bestaande regels.